

Výstupy ze sekce Mediace v trestní oblasti

Vedoucí sekce:

PhDr. Andrea Matoušková, JUDr. Filip Ščerba, Ph.D, JUDr. Soňa Pospíšilová

Do programu sekce bylo přihlášeno 8 příspěvků, z nichž zaznělo 6, a to z důvodu nepřítomnosti dvou přednášejících.

Tři prezentace byly věnovány tématu mediace mezi pachatelem a obětí, shrnutí praktických zkušeností mediátorů v této oblasti a pohledu soudce na možnosti uplatnění mediace v rámci řízení vedeného podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Těmto tématům byly věnovány příspěvky přednesené JUDr. Miladou Šámalovou, soudkyní Nejvyššího soudu ČR a dále pracovníky Probační mediační služby ČR (dále jen PMS ČR) Mgr. Markem Tkáčem a Mgr. Marcelou Nerudovou. Účastníci byli seznámeni s mediačními postupy při řešení následků provinění spáchaného mladistvým pachatelem a dále se specifickými postupy využívanými mediátory PMS ČR při mediaci mezi pachatelem a osobami pozůstalými po oběti trestného činu (zde v případech nedbalostní trestné činnosti – dopravní nehody). Další dva příspěvky přednesené JUDr. Janem Tomáškem z Institutu pro kriminologii a sociální prevenci v Praze a Mgr. Michalem Špejrou, pracovníkem PMS ČR, účastníky seznámily se závěry vyplývajícími z výzkumné studie zaměřené na pohledy pachatelů a obětí na mediaci a zhodnocení jejich zkušeností poté, co mediaci v rámci PMS ČR absolvovali. Příspěvek přednesený JUDr. Licií Kurilovskou, zástupkyní Ústavu štátu a práva SAV v Bratislavě, účastníky seznámil s klíčovými otázkami uplatnění mediace mezi pachatelem a obětí na Slovensku, zejména s rozvíjející se možností uplatnění mediace v rámci nově zavedeného institutu dohody o vině a trestu.

Legislativní možnosti pro uplatnění mediace v trestní oblasti

Stávající legislativní úprava, která umožňuje využívání mediace mezi pachatelem a obětí trestného činu v ČR, je vyhovující. Příslušná ustanovení lze nalézt jak v zákoně o probační a mediační službě ČR, tak i v trestním zákoníku a zákoně o soudnictví ve věcech mládeže. Mediaci mezi pachatelem a obětí je možné využít po celou dobu trestního řízení, i když praktické využití nalézáme více v přípravné fázi trestního řízení. Tuto zkušenost potvrdil i příspěvek popisující situaci na Slovensku.

Při přípravě návrhu zákona o mediaci v netrestních věcech byly stávající praktické zkušenosti mediátorů - pracovníků PMS ČR zohledněny.

Otázka profesionalizace mediace

Profesionalizace mediace mezi pachatelem a obětí je zajištěna předepsaným VŠ vzděláním úředníků PMS ČR – mediátorů a povinností absolvovat před zahájením provádění mediací povinné vzdělávání zakončené specializační zkouškou. Potřeba specifického vzdělávání mediátorů, zahrnující jak komunikační dovednosti, psychologické aspekty a právní minimum, byla akcentována např. v souvislosti s nutností být dobře připraven na práci s mladistvým pachatelem a jeho rodinou a dále na práci s pozůstalými po obětech trestného činu.

Interdisciplinární aspekty mediace

Při uplatnění mediace mezi pachatelem a obětí je nutné mít v praxi dobře nastavené způsoby spolupráce mediátorů nejen s orgány činnými v trestním řízení (s policií, státními zástupci a soudci), ale i s dalšími spolupracujícími institucemi, kterými jsou např. zdravotnická zařízení, orgány sociálně právní ochrany dětí, školská zařízení, a osobami – např. advokáty.

Z prezentace závěrů výzkumné studie věnované tématu mediace mezi pachatelem a obětí se jako přínosná a zároveň nezbytná ukazuje spolupráce s výzkumnými pracovišti. Základní výzkumnou otázkou zejm. je, na kolik a v čem je mediace mezi pachatelem a obětí přínosná a jak ji lze dále rozvíjet a zlepšovat.